

**UCHWAŁA NR 6/VIII/2024
RADY GMINY ZAGNAŃSK
z dnia 30 stycznia 2024 r.**

**w sprawie "Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar
Przemocy Domowej na lata 2024 – 2026" na terenie gminy Zagnańsk**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, ze zm.), art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.) uchwała się co następuje:

- § 1. Przyjmuje się „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2024–2026” na terenie gminy Zagnańsk, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Traci moc uchwała Nr 101/VIII/2020 Rady Gminy Zagnańsk z dnia 22 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Zagnańsk na lata 2021 – 2030.
- § 3. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Zagnańsk.
- § 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2024 r.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY/GMINY**
Artur Kudzia

UZASADNIENIE

W związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej wprowadzoną ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 535), konieczne jest przyjęcie przez Radę Gminy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na terenie gminy Zagnańsk na lata 2024 – 2026 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

Program został opracowany w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz minimalizowania jej negatywnych następstw w życiu lokalnego społeczeństwa. Jest to dokument, którego zadaniem jest wprowadzenie w życie działań, mających na celu udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy oraz zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na zjawisko przemocy domowej. Program wyznacza również główne kierunki działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w celu skutecznego reagowania na to zjawisko. Potrzeba opracowania takiego dokumentu wynika nie tylko z przesłanek formalnych, ale również z odczuwalnych, negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Zagnańsk.

Realizacja programu będzie odbywać się w zakresie posiadanych środków budżetu gminy, budżetu państwa oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

Wobec powyższego podjęcie uchwały jest zasadne.

**Załącznik Nr 1
do Uchwały Nr 6/VIII/2024**

Rady Gminy Zagnańsk

z dnia 30 stycznia 2024 r.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY DOMOWEJ NA LATA 2024-2026

„Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą”.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku

Spis treści

3

1. Podstawy prawne Programu.....	5
2. Teoretyczne podstawy Programu.....	8
2.1. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej.....	9
2.2. Rodzaje i typy przemocy.....	10
2.3. Fazy cyklu przemocy.....	11
2.4. Rola stereotypów i przekonań	12
2.5. Skutki przemocy.....	12
2.6. Zasady pomocy.....	13
3. Diagnoza potrzeb oraz ocena problemu przemocy domowej na terenie gminy Zagnańsk..	14
3.1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o ogólnopolskie badania.....	15
3.2. Charakterystyka lokalnego zjawiska.....	18
3.3. Analiza SWOT.....	21
3.4. Podsumowanie diagnozy.....	23
4. Adresaci Programu.....	23
5. Realizatorzy programu i partnerzy.....	23
6. Cele Programu.....	24
7. Prognozowane efekty.....	29
8. Monitorowanie i sprawozdawczość	30
9. Zasady finansowania.....	30
10. Zakończenie.....	30

Wprowadzenie

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na terenie gminy Zagnańsk na lata 2024-2026 zwany dalej Programem, został opracowany w celu efektywnego przeciwdziałania przemocy domowej oraz minimalizowania jej negatywnych następstw w życiu lokalnego społeczeństwa. Jest to dokument, którego zadaniem jest wprowadzenie w życie działań, mających na celu udzielanie pomocy ofiarom przemocy domowej, a także podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy oraz zwrócenie uwagi społeczności lokalnej na zjawisko przemocy domowej. Program wyznacza również główne kierunki działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, w celu skutecznego reagowania na to zjawisko. Potrzeba opracowania takiego dokumentu wynika nie tylko z przesłanek formalnych, ale również z odczuwalnych, negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy Zagnańsk.

Przemoc domowa, ze względu na poważne skutki psychiczne, fizyczne, społeczne i wychowawcze, jakie doznają jej ofiary, jest jednym z najpoważniejszych, współczesnych problemów społecznych. Występuje we wszystkich kulturach i w równy sposób dotyka przedstawicieli różnych grup społecznych, bez względu na ich status materialny, wykształcenie, wyznanie i miejsce zamieszkania. Rzeczywiste jej rozmiary są trudne do zmierzenia i stanowią podstawę wielu ludzkich tragedii, które z różnych powodów często nie zostają ujawniane i tym samym zgłaszane organom ścigania. Ze względu na specyfikę samego zjawiska, osobistą tragedię, cierpienie ofiar i wstyd przed otoczeniem, problem ten bywa często przemilczany przez same ofiary. Dramaty, które rozgrywają się nierzadko w czterech ścianach domów i mieszkań mają poważne konsekwencje dla wszystkich członków rodzin. Dotyczy to nie tylko ofiar i sprawców przemocy, ale również jej świadków, tym małych dzieci. Przemoc należy bez wątpienia zakwalifikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej, które w swojej konsekwencji są destruktywne dla całej rodziny, godzą w podstawowe wartości, właściwe dla społeczeństwa demokratycznego.

Program dotyczy przede wszystkim wspierania osób, które w swoim życiu doznały przemocy. Ofiary przemocy doświadczają lęku, bezsilności i przygnębienia. Wycofują się z życia społecznego. Stają się bezradne, nie mają siły na samodzielne podjęcie działań w celu

zmiany sytuacji. Ich ciało i psychika doznają urazów, podlegają długotrwałemu procesowi niszczącego stresu i zagrożenia. Tym osobom konieczna jest pomoc. Potrzebne są miejsca, w których dzięki informacji i pomocy psychologicznej ofiary będą mogły zaleczyć swoje rany psychiczne i podjąć pracę nad zmianą swego życia i umocnieniu samego siebie, – czyli krok po kroku zaczną stawać na własne nogi. Niektóre osoby wymagają informacji na temat tego, co mogą zrobić, gdy znajdują się w sytuacji przemocy, wiedzy na temat przemocy, inne natomiast, te, które zrobiły już pierwszy krok, potrzebują edukacji i wsparcia emocjonalnego.

Chcąc zrozumieć przemoc w rodzinie nie należy ograniczać się do samych zachowań sprawcy i ofiary. Należy przeanalizować również relacje pomiędzy pozostałymi członkami rodzin. Na relacje w rodzinach bardzo silnie wpływa też środowisko społeczne i panujące w nim obyczaje. Czynniki takie jak stres, ubóstwo, niepewność jutra, brak odpowiedniego wsparcia społecznego modyfikują rozmiar i zakres wiktymizacji.

Biorąc pod uwagę zachowania ludzi w kontekście społecznym opracowano Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej dla gminy Zagnańsk na lata 2024-2026. Program ten zawiera podstawy prawne działania, zasady działania, cel główny i cele szczegółowe, wymienia adresatów i realizatorów. Wskazane cele i działania Programu mają odpowiadać na potrzeby mieszkańców gminy Zagnańsk w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. W części opisowej przedstawiono informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie, przepisy prawne oraz programy odnoszące się do tego problemu. Wychodząc z założenia, że przemoc domowa nie jest tylko problemem indywidualnym, lecz społecznym, zakłada się w ramach Programu współpracę samorządu gminy m.in. z administracją rządową, organizacjami pozarządowymi, Sądem Rejonowym, Komendą Miejską Policji, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Kościołem. Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy domowej, jak również przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zwiększenie kompetencji służb społecznych w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy i podejmowanie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy domowej.

Punktem wyjścia do opracowania programu jest analiza dotychczasowego stanu wiedzy na temat przemocy oraz dotychczasowe doświadczenie w zapobieganiu przemocy domowej.

1. Podstawy prawne Programu

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania organów administracji rządowej oraz jednostek samorządu terytorialnego w zakresie przeciwdziałania przemocy. Do zadań własnych gminy należy w szczególności opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Z dniem 22 czerwca 2023 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Nastąpił szereg zmian zarówno w terminologii stosowanej w Ustawie, w procedurze Niebieskiej Karty, pracy z osobami stosującymi przemoc domową czy też kompetencjami osób będących w zespole interdyscyplinarnym. Dotychczasowe pojęcie „**przemoc w rodzinie**” zostaje zastąpione przez „**przemoc domową**”. Zmianie ulega tytuł z ustawy „o przeciwdziałania przemocy w rodzinie” na ustawę o „przeciwdziałaniu przemocy domowej”. Do definicji przemocy wprowadzono nowe elementy: „żeby dane działanie lub zaniechanie było uznane za przemoc domową musi wykorzystywać przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną.” Nowelizacja ustawy uznaje, że małoletniego należy traktować jako osobę doznającą przemocy domowej w sytuacji, gdy był on świadkiem takiej przemocy. Natomiast osobę stosującą przemoc domową definiuje jako osobę pełnoletnią, która dopuszcza się przemocy domowej wobec osób podlegających ochronie. Do wszczęcia oraz realizacji tej procedury będą uprawnione osoby wchodzące w skład grupy diagnostyczno-pomocowej.

W skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi:

- pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej
- funkcjonariusz Policji ;

poza tym w skład grupy diagnostyczno-pomocowej może wchodzić:

- pracownik socjalny specjalistycznego ośrodka wsparcia dla osób doznających przemocy domowej
- asystent rodziny
- nauczyciel wychowawca będący wychowawcą klasy lub nauczyciel znający sytuację domową małoletniego
- osoby wykonujące zawód medyczny
- przedstawiciel GKRPA

Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta” w przypadku powzięcia w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych podejrzenia stosowania przemocy wobec osób doznających przemocy domowej lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez świadka przemocy domowej. Zakończenie procedury „Niebieskiej Karty” następuje w przypadku: ustania przemocy domowej i uzasadnionego przypuszczenia, że zaprzestano dalszego stosowania przemocy domowej bądź rozstrzygnięcie o braku zasadności podejmowania działań.

Po zakończeniu procedury „Niebieskiej Karty” są prowadzone działania monitorujące przez okres 9 miesięcy po zakończeniu procedury. Działania prowadzone są przez grupę diagnostyczno-pomocową i polegają w szczególności na analizie o ocenie sytuacji osób, wobec których była prowadzona procedura „Niebieskie Karty”. W pracy z osobami stosującymi przemoc domową ustawa wprowadza dodatkowe formy działań tj. programy psychologiczno-terapeutyczne i korekcyjno-edukacyjne, których celem ma być powstrzymanie osoby stosującej przemoc domową przed dalszym stosowaniem przemocy oraz rozwijanie umiejętności samokontroli i rozwiązywania problemów bez stosowania przemocy. W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę przez umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej. W ustawie zapisany jest też obowiązek szkoleń dla członków zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno-pomocowych w szczególności w zakresie pracy z osobą doznającą przemocy domowej oraz osobą stosującą przemoc domową.

Poza wymienioną ustawą, podstawę prawną działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy domowej stanowią;

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. 1997, Nr 78 poz. 483 z późniejszymi zmianami).
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. 2023, poz. 901 z późniejszymi zmianami).
- Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023 poz.165)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks postępowania karnego (tj. Dz.U. z 2022r. poz. 1375 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2020r. poz. 1359)
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na 2023 rok
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 listopada 2020r. w sprawie wydania nakazu natychmiastowego opuszczania wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (Dz.U. z 2020r. poz.2105),
- Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 6 listopada 2020r. w sprawie wydania nakazu natychmiastowego opuszczania wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zakazu zbliżania się do mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia (Dz.U. z 2020r. poz.2166),
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny (Dz.U. z 2011r. nr 81 poz.448),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2011 nr 126 poz. 718),
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie Procedury Niebieskie Karty oraz wzorów formularzy Niebieska Karta (Dz.U. z 2011 nr 209 poz. 1245),

- Rozporządzenie Ministra zdrowia z dnia 11 października 2019 roku w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzajach uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2019 poz. 2080)
- Rozporządzenie ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 roku w sprawie Zespołu Monitorującego do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej (Dz.U. z 2011 nr poz.146),
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2011 nr 50 poz. 259),

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej dla gminy Zagnańsk na lata 2024-2026 jest rozwinięciem i kontynuacją Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2030. W 2020 roku opracowana została Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Zagnańsk na lata 2021-2028, która w swoich zapisach jest komplementarna z Programem. Program skorelowany jest z **Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy**.

2. Teoretyczne podstawy Programu

Pierwszą definicję pojęcia przemocy w rodzinie można znaleźć w art. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Ustawa określa, że przemoc domowa to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie wykorzystując przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej, istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej

poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

2.1. Charakterystyka zjawiska przemocy domowej

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

- **JEST INTENCJONALNA**

Przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary.

- **SIŁY SĄ NIERÓWNOMIERNE**

W relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy.

- **NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE**

Sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).

- **POWODUJE CIERPIENIE I BÓL**

Sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Przemoc jest zjawiskiem wieloaspektowym, a rozmaite sposoby wyjaśnienia przyczyn przemocy są użyteczne głównie, dlatego że podkreślają różnorodność czynników uwikłanych w występowanie przemocy domowej. Zbytne uproszczenie powoduje, że rozwiązanie tego problemu wydaje się nadzwyczaj łatwe, np. „alkoholizm powoduje występowanie przemocy”. Tymczasem praktyka i wiedza wskazują, że przemoc występuje zarówno w rodzinach dotkniętych problemem alkoholowym jak i wolnych od niego. Większość osób nadużywających alkoholu, które pod jego wpływem stają się agresywne wobec członków własnej rodziny, przyznaje się do stosowania przemocy również na trzeźwo. Alkoholizm nie jest przyczyną przemocy, ale występującym z nią uwarunkowaniem, podobnie jak wiele innych zjawisk. Podana powyżej definicja przemocy nie wyczerpuje wszystkich znamion przemocy, nie mieści się w niej przemoc ekonomiczna. Przemoc może dotyczyć ofiary również pośrednio. Sprawca, chcąc mieć kontrolę nad ofiarą może grozić wyrządzeniem krzywdy zwierzęciu

domowemu lub zniszczeniem przedmiotów mających szczególne znaczenie dla ofiary. Ten rodzaj przemocy jest równie okrutny.

Przemoc ma różne aspekty i oblicza:

- jest procesem, gdyż nie pojawia się zniemacka i tworzy cykle,
- ma tendencje do powtarzania się i rzadko jest jednorazowym epizodem,
- toczy się w wymiarze dominacji i uległości, gdyż osoba stosująca przemoc tzw. sprawca dąży do uzyskania totalnej dominacji nad osobą doznającą przemocy (potocznie zwaną ofiarą),
- jest zjawiskiem zależnym od udziału człowieka, co oznacza, iż jest on zdolny do radzenia sobie ze złością, która czyni go sprawcą. Każdy człowiek jest odpowiedzialny za to, co zrobi z pojawiającym się u niego uczuciem złości,
- przemoc przejawia się w różnych formach,
- niektóre przejawy grożenia przemocą są w istocie aktami przemocy.

2.2. Rodzaje i typy przemocy

Świat jest przepełniony przemocą, która ma różne oblicza, gdyż dotyczy różnych sfer działalności człowieka. Najczęściej mamy do czynienia z jej dwoma odmianami: fizyczną nazywaną również „gorącą” oraz psychiczną nazywaną „zimną”. Spotykamy się także z podziałem przemocy dodatkowo na seksualną, ekonomiczną, a niektóre źródła mówią o przemocy społecznej i politycznej. Bardzo popularna w ostatnich latach stała się przemoc za pomocą środków komunikacji elektronicznej, polegająca na wyzywaniu, straszeniu czy poniżaniu osoby w internecie lub przy użyciu telefonu, robienie jej zdjęcia lub rejestrowanie filmów bez jej zgody, publikowanie w internecie lub rosyłanie telefonem zdjęć, filmów lub tekstów, które ją obrażają lub ośmieszają. Przemoc fizyczna i psychiczna (emocjonalna) są w istotny sposób ze sobą powiązane, oparte są, bowiem na potrzebie kontroli i dominacji. Epizody przemocy fizycznej mogą być rzadkie, za to formy przemocy emocjonalnej na ogół zdarzają się częściej. Na uderzenie wszyscy reagujemy poczuciem upokorzenia i urazy, a więc jest to nie tylko ból fizyczny. Atakowi fizycznemu zaś towarzyszą prawie zawsze wyzwiska, wulgaryzmy, określenia poniżające, czyli przemoc psychiczna, która pozwala sprawcy na utrzymanie pełnej kontroli nad ofiarą.

Szerokie ujęcie problemu pozwala wyodrębnić następujące rodzaje przemocy:

- Fizyczna: naruszenie nietykalności fizycznej.
- Psychiczna: naruszenie godności osobistej.
- Seksualna: naruszenie intymności
- Ekonomiczna: naruszenie własności
- Przy użyciu środków komunikacji elektronicznej: naruszenie wolności i intymności
- Zaniedbanie: naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich

Najczęściej mamy do czynienia z następującymi typami przemocy:

- typ przemocy, w której **sprawcami są dorośli**: przemoc wobec partnerki/a, przemoc wobec dziecka,
- typ przemocy, w której **sprawcami są dzieci**: przemoc wobec rodziców, przemoc wobec rodzeństwa,
- typ, w którym **sprawcami mogą być dorośli i dzieci**: przemoc wobec osób w podeszłym wieku.

Wzorce agresywnego zachowania mogą być przekazywane z pokolenia na pokolenie.

2.3. Fazy cyklu przemocy

Twórczynią teorii cykli przemocy jest psycholog Leonora E. Walker. Badając kobiety doświadczające przemocy w rodzinie opisała pewne cyklicznie pojawiające się w ich związkach zdarzenia. Zauważyła ona, że na cykl przemocy składają się trzy następujące po sobie fazy.

1. faza narastania napięcia,
2. faza gwałtownej przemocy,
3. faza „miodowego miesiąca”.

Faza „miodowego miesiąca” zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Prawdziwe zagrożenie, jakie niesie ze sobą ta faza jest związane z tym, że przemoc w następnym cyklu zazwyczaj jest gwałtowniejsza i za każdym razem narasta. Jeśli już raz doszło do użycia przemocy, będzie się ona powtarzać dopóki nie będzie przerwana, najczęściej przez interwencję z zewnątrz.

2.4. Rola stereotypów i przekonań

Mity i stereotypy to kulturowo uwarunkowane, silne i często ponadczasowe przekonania gromadzące wiedzę i sposób rozumienia różnych wydarzeń danej społeczności, niesione przez pokolenia. Mają one bardzo duży wpływ na zjawisko przemocy w rodzinie, gdyż stoją na straży jednej z największych wartości, jaką jest rodzina. Wyznaczają one role poszczególnym członkom rodziny, podpowiadają jak należy postępować wobec problemów rodzinnych. Wiele z tych czynników, pomimo intencji ochrony rodziny, niestety sprzyja przemocy, usprawiedliwiając ją i postulując powstrzymanie się od reakcji osób z zewnątrz np. twierdząc, że w sprawy wewnątrz rodziny nie należy się wtrącać.

Stereotypy, które głęboko zapuszczają swoje korzenie i fałszują rzeczywistość są kolejną, bardzo groźną pułapką. Przyjmowanie ich następuje ze szczególną łatwością, wtedy, gdy nie napotykają żadnych przeciwstawnych sądów. Zniewalający wpływ ich powszechności pochodzi także z sugestywnej mocy powtarzania, szczególnie, gdy nie tylko słuchamy powtórzeń całego środowiska, ale i sami powtarzamy. Uwalnianie się od stereotypów utrudnione jest przez fakt, że fałszywe założenia są często przekonaniem charakterystycznymi dla całego środowiska lub danej epoki. Obejmują one różnorodne obszary codziennego życia, m.in. podział ról w domu, przywileje związane z płcią.

Należy pamiętać, że za przemoc odpowiada zawsze sprawca niezależnie od tego, co zrobiła i jak się zachowuje się ofiara.

2.5. Skutki przemocy

Przemoc powoduje oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy są ofiarami, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy (najczęściej dzieci). Tego typu doświadczenia uczą agresywnego stylu zachowania, zwiększają pobudzenie w sytuacjach z elementami agresji, zmniejszają opór przed agresywnym zachowaniem, zaburzają poglądy na rozwiązywanie konfliktów i zmniejszają wrażliwość na agresywne zachowania. Olbrzymie koszty przemocy domowej ponoszą zarówno jednostki, jak i społeczeństwo. Są to także koszty ekonomiczne, związane ze świadczeniami medycznymi dla

jej ofiar. Dzieci wychowane w rodzinach gdzie dochodziło do przemocy często powielają zachowania swoich rodziców. Mają trudności w nawiązywaniu bliskości z innymi, nie radzą sobie w rozwiązywaniu sytuacji problemów i konfliktów.

2.6. Zasady pomocy

Pomoc osobom doznającym przemocy rozumiemy, jako wspieranie zmian życiowych w kierunku „stawania na własnych nogach” w tempie określanym, jako posuwanie się małymi krokami z poszanowaniem dla tendencji przeciwstawnych opóźniających zmianę.

W pierwszej fazie kontaktu z osobami doznającymi przemocy aktualnie rozgrywającej się, stosuje się interwencję, poradnictwo a następnie terapię. Uwarunkowane jest to faktem, że aby móc rozpocząć terapię najpierw należy zatrzymać przemoc i dodać konstruktywnej mocy ofierze. Jeżeli pomagamy osobie, która dzisiaj doznaje przemocy, to zajmujemy się przede wszystkim teraźniejszością, a nie przeszłością. Osobie pokrzywdzonej najpierw trzeba pomóc bronić się, wycofywać albo bezpośrednio zatrzymać przemoc i dopiero wtedy, gdy przestanie doświadczać przemocy można zająć się śladami krzywd z przeszłości. Najważniejsze zasady, którymi powinniśmy kierować się w procesie pomagania to:

- bezpieczeństwo osoby doznającej przemocy,
- autonomia osoby doznającej przemocy,
- odpowiedzialność osoby stosującej przemoc.

Ponieważ przemoc może spowodować poważne obrażenia, a nawet śmierć istotne jest oszacowanie potencjalnego zagrożenia ze strony sprawcy. Ocena potencjalnego zagrożenia życia powinna być przeprowadzana za każdym razem, gdy rozpoznamy występowanie przemocy domowej. Odpowiedzi twierdzące dotyczące czynników ryzyka powinny być wystarczającym powodem, by jak najszybciej pomóc osobie doznającej przemocy w opracowaniu planu bezpieczeństwa. Osoba doznająca przemocy powinna być jak najszybciej odizolowana od sprawcy przemocy. Najkorzystniej byłoby, aby to sprawca przemocy został odizolowany, gdyż to on powinien ponosić konsekwencje swoich czynów. Jeśli natomiast osoba lub osoby, które doznały przemocy opuszczą miejsce swojego zamieszkania należy jak najszybciej udzielić im schronienia i podjąć działania edukacyjne i prawne.

Najczęściej podejmowane oddziaływania zewnętrzne pomocy ofiarom to:

- interwencja,
- udzielenie schronienie,
- informacja,
- edukacja,
- wsparcie emocjonalne,
- terapia,
- pomoc prawna,
- pomoc pedagogiczna,
- pomoc materialna.

Wraz z nowelizacją ustawy z dnia 29.07.2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej nałożone zostały nowe obowiązki dla osób stosujących przemoc domową w formie programów psychologiczno-terapeutycznych oraz korekcyjno-edukacyjnych. Udział w programach psychologiczno-terapeutycznych oraz korekcyjno-edukacyjnych został wprowadzony jako obowiązkowy dla osób stosujących przemoc domową, tj. w sytuacji, gdy o nałożeniu obowiązku na konkretną osobę zdecyduje grupa diagnostyczno-pomocowa. Sankcją za brak realizacji obowiązków związanych z uczestnictwem w tych programach może być nawet orzeczenie kary ograniczenia wolności albo grzywny za wykroczenie, które zostało stypizowane w nowo dodanym art. 66c ustawy z dnia 20.05.1971 r. – Kodeks wykroczeń.

3. Diagnoza potrzeb oraz ocena problemu przemocy domowej na terenie gminy Zagnańsk

Przemoc to problem społeczny trudny do zbadania. Jego złożoność wynika między innymi z tego, że trudno się o nim rozmawia. Obecnie istniejące statystyki pozwalają jedynie na oszacowanie przybliżonych rozmiarów tego zjawiska, ponieważ nie obejmują przypadków niezgłaszanych. Przemoc domowa jest traktowana jako sprawa wstydliva, drażliwa, ukrywana we własnych czterech ścianach, dlatego nie jest możliwym jej pełne zbadanie. Pomimo to, diagnoza ma na celu dostarczenie jak najbardziej rzetelnych informacji przydatnych do zaplanowania i realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Dotkniętych Przemocą Domową. Diagnoza została opracowana w oparciu

o materiały własne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagnańsku, dane z badań monitoringowych ogólnopolskich i lokalnych oraz informacje i dane liczbowe otrzymane od podmiotów współpracujących z Urzędem Gminy w Zagnańsku, w tym: Komendy Miejskiej Policji w Kielcach.

3.1. Charakterystyka zjawiska w oparciu o ogólnopolskie badania

Badania nad przemocą w rodzinie są w Polsce realizowane stosunkowo od niedawna. Problemem tym zajęto się w latach 90-tych w ramach modernizacji leczenia odwykowego. Aktualne informacje opierają się głównie na badaniach dotyczących osób korzystających z pomocy instytucjonalnej. Statystyki przygotowywane przez pomoc społeczną opierają się m.in. na wywiadach środowiskowych realizowanych w mniej uprzywilejowanych grupach społecznych. Część społeczeństwa lepiej sytuowana materialnie, która nie ma kontaktu z pracownikami pomocy społecznej, ma tym samym większą możliwość „ochrony” swojej prywatności przez zainteresowaniem urzędników i policji. Dlatego też, tak jak wspomniano wcześniej, pomimo społecznego zauważenia problemu, ciągle trudno jest uchwycić prawdziwe i realne rozmiary tego zjawiska.

Z danych prezentowanych przez Komendę Główną Policji wynika, że ofiarami przemocy domowej są na ogół kobiety i dzieci. Rzadziej są to mężczyźni, chociaż ostatnio coraz częściej można spotkać się ze stosowaniem przemocy także wobec nich. Poniższe liczby dotyczą działań podjętych w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję (bez danych z działalności innych, upoważnionych do zwalczania przemocy domowej).

	2019	2020	2021	2022
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	74 313	72 601	64 250	61 645
Ogólna liczba ofiar przemocy w tym:	88 032	85 575	75 761	71 631
kobiety	65 195	62 866	55 112	51 935
mężczyźni	10 676	10 922	9 520	8 714
małoletni	12 161	11 787	11 129	10 982
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc w tym:	74 910	73 228	64 846	62 244
kobiety	6 448	6 677	6 173	6 497

mężczyźni	68 148	66 198	58 349	55 426
małoletni	314	353	324	321
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu w tym:	42 583	39 798	33 622	31 807
kobiety	2 126	1 986	1 831	1 872
mężczyźni	40 435	37 781	31 769	29 901
małoletni	22	31	22	34

W 2019 roku Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) w badaniu ankietowym zapytało badanych m.in. o ich doświadczenia i opinie na temat przemocy domowej. Autorzy opracowania podkreślają, że szacowanie skali omawianego zjawiska jest niezwykle trudne w badaniach sondażowych, a odsetki badanych przyznających się do bycia zarówno sprawcami jak i ofiarami wyznaczają raczej dolną jej granicę.

Z owego raportu CBOS wynikało, że 22 % badanych zna osobiście lub z widzenia co najmniej jedną kobietę bitą przez męża lub partnera. 12 % kobiet deklaroowało, że były bite przez swoich mężów lub partnerów, z czego połowa zadeklarowała, że takie zdarzenia miały miejsce wielokrotnie (6 %). W badaniu kobiety częściej niż mężczyźni przyznawały, że zdarzyło im się uderzyć partnera (12 % wobec 5 %) co mocno kontrastowało ze statystykami policyjnymi, gdzie wyłaniał się całkiem inny obraz tego zjawiska - to mężczyźni wyraźnie przeważali wśród sprawców przemocy (91% sprawców w 2019 roku). Wnioskując z powyższego badania oraz zestawiając to z danymi Policji łatwo dostrzec skalę nierejestrowanego zjawiska.

Jak zamieszczono w publikacji KOMUNIKATY Z BADAŃ Nr 110/2023 z września 2023 roku „Przemoc wobec dzieci – opinie, doświadczenia, reagowanie” przez Centrum Badania Opinii Społecznej: „w maju 2023 roku zmarł 8-letni Kamil z Częstochowy, który na początku kwietnia br. trafił do szpitala w stanie ciężkim. Chłopiec przez kilka dni leżał poparzony w domu, w którym mieszkało 5 dorosłych osób oraz jego młodszy brat. Sprawą tą żyła cała Polska, a dyskusja medialna trwała jeszcze długo po śmierci chłopca. Okazało się, że przez wiele lat był on maltretowany przez swojego ojczyma, zaś matka dziecka nie reagowała na przemoc. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej obserwował rodzinę i trzykrotnie powiadamiał sąd rodzinny o zaniedbaniach wobec dzieci. Do rodziny wielokrotnie przychodzili funkcjonariusze policji, między innymi dlatego, że chłopiec uciekł z domu. Ojczymowi Kamila postawiono zarzut zabójstwa chłopca ze szczególnym okrucieństwem w wyniku motywacji

zasługującej na szczególne potępienie poprzez m.in. polewanie go wrzącą wodą, bicie rękoma po całym ciele, rzucanie o podłogę i meble, kopanie po ciele i głowie, przypalanie papierosami, skutkujące szeregiem obrażeń ciała dziecka. W czerwcu 2023 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Jest ona odpowiedzią na konieczność wprowadzenia zmian systemowych, mających zapewnić ochronę innym dzieciom przed powtórzeniem się podobnych sytuacji. I choć rząd prowadził w mediach kampanię społeczną informującą o nowelizacji ustawy, to nie była ona tak często poruszana i szeroko komentowana przez środki masowego przekazu, jak kwestia reagowania na przemoc wobec dzieci po śmierci Kamila.” W lipcowym sondażu CBOS sprawdził, jakie jest nastawienie Polaków do fizycznego karania dzieci, a także jak przekłada się ono na praktykę – czy rodzicom zdarza się stosować kary cielesne. W polu zainteresowań badających było również używanie przemocy werbalnej. Po raz pierwszy w badaniach CBOS zapytał respondentów o bycie świadkiem i reagowanie na przemoc wobec dzieci w miejscu publicznym i w sąsiedztwie ankietowanych. Osoby dopuszczające stosowanie kar fizycznych wobec dzieci (czyli niezgadające się ze stwierdzeniem, że wobec dzieci nie powinno się stosować żadnych kar fizycznych) na ogół (59%) dezaprobuje (jako nieszkodliwe dopuszcza je ponad jedna trzecia z nich – 36%). Klapsy są akceptowane przez większość badanych z tej grupy (66%). Ich stosowanie dopuszcza również ponad co trzeci ankietowany (35%) uważający, że wobec dzieci nie powinno się stosować żadnych kar cielesnych. Od 2002 roku obserwujemy stopniowe zmniejszanie się skali zjawiska bicia dzieci. Od tego czasu do dzisiaj odsetek opiekunów dzieci poniżej 20 roku życia dających lanie zmniejszył się o 23 punkty procentowe (z 27% do 4%), a tych, którzy zrobili to w ostatnim roku poprzedzającym badanie – dziesięciokrotnie (z 10% do 1%). W ciągu ostatnich czterech lat umocniła się dezaprobatą fizycznego karania dzieci. Nie tylko więcej osób niż w roku 2019 uważa, że nie powinno się stosować wobec nich kar cielesnych (wzrost o 11 punktów procentowych, do 72%), ale także częściej sprzeciw wywołuje dawanie zarówno lania (wzrost z 70% do 77%), jak i klapsów (wzrost z 37% do 54%). Zmiana stosunku Polaków do przemocy wobec dzieci jest bardzo spektakularna. W stosunku do poprzedniego pomiaru sprzed czterech lat, zarejestrowany został dwukrotny spadek liczby rodziców przyznających się do bicia (z 8% do 4%). Trzeba mieć na uwadze to, że umacniający się brak akceptacji dla stosowania kar cielesnych, jak również obowiązujący od pewnego czasu zakaz bicia dzieci nie tylko prawdopodobnie przekładają się na obniżenie rzeczywistej skali zjawiska, ale mogą także sprawiać, że niektórzy respondenci nie przyznają się do takich zachowań.

Natomiast w 2022 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej zleciło przeprowadzenie badań na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie wśród kolejnej grupy osób, która może być szczególnie narażona na stosowanie przemocy domowej, tj. wśród osób starszych i niepełnosprawnych. Z przeprowadzonych badań wynikało, że wśród osób niepełnosprawnych najczęściej

była wskazywana przemoc psychiczna (jej doznawanie zadeklarowało 78,1% osób niepełnosprawnych biorących udział w badaniu) oraz fizyczna (57,8%). W przypadku osób starszych – przemoc psychiczna (87,3%), fizyczna (43,1%) i ekonomiczna (43,1%). Podobnie w przypadku osób starszych i osób niepełnosprawnych – przemoc psychiczna (70,2%) oraz fizyczna (45,2%) i ekonomiczna (41,1%). Przemocy fizycznej doznawały najczęściej osoby niepełnosprawne – 57,8% respondentów z tej grupy; w następnej kolejności osoby starsze niepełnosprawne – 45%; najrzadziej, ale równie często osoby starsze. Przemocy psychicznej najczęściej doznawały osoby starsze 87%, osoby niepełnosprawne 78%. Natomiast osoby starsze niepełnosprawne wskazały, że doznają przemocy psychicznej w 7%. Inaczej wyglądała sytuacja w przypadku przemocy seksualnej, której wśród badanych najczęściej doznawały osoby niepełnosprawne – co piąty badany z tej grupy; a w dalszej kolejności także co 6. osoba starsza niepełnosprawna oraz co 8. badana osoba starsza. Przemoc ekonomiczna była najczęściej doznana przez osoby starsze – 43% i osoby starsze niepełnosprawne – 41%. Doznawała jej też co trzecia badana osoba niepełnosprawna. Zaniedbania doznała co trzecia badana osoba starsza, 3% osób starszych niepełnosprawnych i co piąta badana osoba niepełnosprawna. Jednym z ważniejszych wniosków płynących z pogłębionych wywiadów jakościowych, które dotyczyły rodzajów przemocy, jakiej doznają osoby starsze i osoby niepełnosprawne, jest to, że niemalże zawsze różne formy przemocy łączyły się ze sobą i były stosowane razem lub naprzemiennie w stosunku do tej samej osoby. Osobą stosującą przemoc domową wobec osób starszych i niepełnosprawnych byli najczęściej mężczyźni z najbliższego środowiska domowego: mężowie, partnerzy, ojcowie, a rzadziej dorośli synowie. Najczęściej wskazywane przejawy przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych to znieważanie, wyzywiska, ośmieszanie, lekceważenie, zastraszanie, szantażowanie, zabieranie/używanie własności osoby starszej bez jej zgody, popychanie, szturchanie, zabieranie pieniędzy.

3.2. Charakterystyka lokalnego zjawiska

W ramach działań z zakresu przemocy domowej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku realizował zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej. Jedną z form wsparcia była prowadzona praca socjalna. Działania te miały na celu pomoc rodzinom w odzyskiwaniu zdolności do poprawnego funkcjonowania. Gminny Ośrodek Pomocy

Spółecznej udzielat konsultacji osobom i rodzinom dotkniętym przemocą w formie wsparcia socjalnego, edukacyjnego, psychologicznego i interwencyjnego.

Istotnym elementem systemu przeciwdziałania przemocy jest Zespół Interdyscyplinarny, który integruje działania wielu służb. W gminie Zagnańsk, w dniu 19 września 2023 roku Zarządzeniem Nr 188/2023 Wójta Gminy Zagnańsk został powołany nowy Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Gminie Zagnańsk, w skład którego weszli przedstawiciele Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Zagnańsku, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, przedstawiciele oświaty, pielęgniarki środowiskowe, zawodowy kurator rodzinny oraz przedstawiciel Komisariatu Policji I w Kielcach oraz Stowarzyszenia „Braterskie Serca” – łącznie 12 osób. Ścisła współpraca powyższych przedstawicieli różnych instytucji jest gwarantem zapewniania bezpieczeństwa (ochrony) ofiarom przemocy. Działania te ukierunkowane są na rozwiązanie konkretnego problemu. Celem głównym Zespołu Interdyscyplinarnego jest efektywna współpraca instytucji i organizacji na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy domowej, poprzez:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową.

Do pracy z poszczególnymi rodzinami i osobami, w stosunku do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą, lub zachodzi obawa, że stosują przemoc - Zespół Interdyscyplinarny powołuje grupy robocze, które realizują indywidualne plany pracy, w odniesieniu do każdej z rodzin. Zespół interdyscyplinarny w swojej pracy stosuje Procedurę Niebieskiej Karty. Jest to ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego diagnozują sytuację i udzielają pomocy ofiarom. W sytuacji nadużywania alkoholu, kierują sprawcę do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zakres prac Zespołu z trzech ostatnich lat prezentuje poniższa tabela.

	2020	2021	2022
Ilość NK	36	42	37
Wnioski do GKRPA	8	10	14
Skierowania do Punktu Konsultacyjnego (Prawnik, Psycholog)	51	60	40
Skierowanie na Program Korekcyjno-Edukacyjny	12	7	13
Wnioski do Sądu Rodzinnego o wgląd w sytuację	6	3	12
Wnioski do Prokuratury	4	1	4
Ilość posiedzeń ZI	4	4	4
Ilość powołanych Grup Roboczych	23	42	39
Ilość posiedzeń GR	54	66	66

W ostatnim roku wszczęto procedurę Niebieskiej Karty wobec 31 rodzin. Po zakończeniu procedury "Niebieskie Karty" pracownicy socjalni nadal monitorowali sytuację rodzin dotkniętych przemocą kontynuując współpracę z rodziną. Zakres udzielonej pomocy obejmował m.in. świadczenia pieniężne oraz pracę socjalną.

Z racji całodobowego funkcjonowania, istotną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie odgrywa Komenda Miejska Policji w Kielcach. Według danych Policji, w związku z przemocą w rodzinie, przeprowadzono w latach 2019-2022 na obszarze gminy Zagnańsk łącznie 6 906 interwencji (2019 r. -1253; 2020 r. – 2892; 2021 r. -1894; 2022 r. - 867). Szczególnie wysoka liczba interwencji w roku 2020 i 2021 dotyczyła głównie zgłoszeń związanych z rozprzestrzenianiem się zakażeń koronawirusem (SARS-CoV-2), u osób przebywających na kwarantannie.

	2019	2020	2021	2022
Dotyczące przemocy w rodzinie	29	25	31	34
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	34	24	31	34
Kobiety	30	16	29	29
Mężczyźni	4	7	2	3
Małoletni	0	1	0	2
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	35	24	31	35
Kobiety	5	2	1	5
Mężczyźni	29	22	30	30
Nieletni	1	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	4	7	11	14
Kobiety	0	0	0	1

Mężczyźni	4	7	11	13
Nieletni	0	0	0	0

W 2022 roku na ogólną liczbę 867 zgłoszeń z obszaru gminy Zagnańsk, 34 dotyczyło przemocy w rodzinie. Zatrzymano 3 sprawców.

W pierwszej połowie 2019 roku opracowana została diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych dla gminy Zagnańsk. Zrealizowane badania ankietowe obejmowały podstawowe problemy społeczne w tym m.in. przemoc w rodzinie oraz w środowisku szkolnym, a także postawy społeczne wobec tychże zjawisk. Wg powstałego raportu, łącznie 25% respondentów ma w swoim otoczeniu osoby, które doświadczają przemocy w rodzinie lub podejrzewają, że tak się dzieje. (6% ma takie osoby w swoim otoczeniu, 19% podejrzewa takie osoby). Zestawiając dane z badań lokalnych oraz ogólnopolskich z oficjalnymi danymi bazującymi na realizacji procedury „Niebieskiej Karty” można zauważyć, że wiele przypadków przemocy domowej zapewne ciągle pozostaje niezgłoszonych.

Na terenie gminy Zagnańsk funkcjonuje dodatkowo Gminny Punkt Konsultacyjny ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień oraz Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Rozwiązywania Problemów Opiekuńczo-Wychowawczych. Przez 6 godzin w miesiącu w Punkcie ma dyżur terapeuta, który udziela konsultacji w ramach indywidualnego poradnictwa i konsultacji z zakresu uzależnień między innymi ofiarom przemocy domowej jak również pracuje ze sprawcami przemocy. W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Zagnańsku dwa razy w miesiącu jest dostępna pomoc psychologiczna oraz również dwa razy w miesiącu świadczone jest poradnictwo prawne.

3.3. Analiza SWOT

Jedną z podstawowych metod analizy strategicznej jest analiza SWOT, która polega na ustaleniu silnych i słabych stron zasobów własnych gminy oraz szans i zagrożeń związanych z jej otoczeniem. Pozwala tym samym oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje w tym przypadku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku w kontekście przeciwdziałania przemocy domowej. Analiza została ograniczona do omawianego aspektu.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Bardzo dobra współpraca między instytucjami zaangażowanymi w przeciwdziałanie przemocy domowej • Znajomość środowiska lokalnego • Sprawnie funkcjonujący Zespół Interdyscyplinarny • Realizacja szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego • Opracowanie nowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2028 • Działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Niepełna diagnoza potrzeb w zakresie problemu przemocy domowej • Brak środków finansowych na efektywne zatrudnienie specjalistów pracujących z osobami uwikłanymi w przemoc • Brak infrastruktury socjalnej gminy (mieszkań chronionych, lokali socjalnych, hostelu dla osób uwikłanych w przemoc)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • Zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową • Ogólnopolskie kampanie przeciw przemocy w rodzinie • Wzrost świadomości społeczeństwa • Nowa perspektywa finansowa obowiązująca po 2020 roku • Oferta szkoleniowa dla osób zawodowo zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • Przemoc w rodzinie jako zjawisko silnie zakorzenione w społeczeństwie • Skomplikowane procedury pozyskiwania środków zewnętrznych • Niepełna diagnoza problemu przemocy w rodzinie w skali kraju • Bezradność ofiar przemocy

• Funkcjonowanie ogólnopolskiego telefonu dla ofiar przemocy	

3.4. Podsumowanie diagnozy

Największą przeszkodą w bardziej skutecznym przeciwdziałaniu przemocy domowej związana jest z trudnością określenia w sposób jednoznaczny wielkości tego zjawiska na terenie gminy Zagnańsk. Związane jest to z występowaniem przemocy ukrytej, ponieważ jest to ciągle zjawisko wstydlive dla ofiar, zatajane aż do chwili wystąpienia jakiejś sytuacji drastycznej, w tym ewidentnej przemocy fizycznej. Przytoczone wcześniej dane liczbowe opierają się głównie na przypadkach zgłoszonych. Zjawisko to niejednokrotnie łączy się z innymi problemami społecznymi, takimi jak: bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych czy uzależnienie od alkoholu.

4. Adresaci Programu

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Zagnańsk na lata 2024-2026 kierowany jest głównie do:

- Wszystkich mieszkańców gminy Zagnańsk,
- Ofiar przemocy domowej, w tym: dzieci, współmałżonków lub partnerów w związkach nieformalnych, osób starszych, osób niepełnosprawnych;
- Sprawców przemocy domowej;
- Świadków przemocy domowej;
- Służb pracujących z osobami i rodzinami zagrożonymi bądź dotkniętymi przemocą;
- Przedstawicieli władz lokalnych

5. Realizatorzy programu i partnerzy

Realizatorem Programu jest gmina Zagnańsk, która koordynuje działania w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej. Kluczową rolę w tym systemie i obsługę administracyjną zespołu zapewnia Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku, który jest również wykonawcą szeregu działań w tym pomocowych,

specjalistycznych oraz sprawozdawczych. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej sprawuje również nadzór nad merytoryczną realizacją Programu.

Dodatkowo do realizatorów Programu oraz partnerów należy wskazać:

- Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Komenda Miejska Policji w Kielcach,
- Szkoły i przedszkola z terenu gminy Zagnańsk,
- Gminną Bibliotekę Publiczną w Samsonowie wraz z filiami,
- Placówki ochrony zdrowia,
- Prokuraturę i sądy wraz ze służbami kuratorskimi,
- Organizacje pozarządowe,
- Świetlice środowiskowe i szkolne.

6. Cele Programu

Celem głównym Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Zagnańsk na lata 2024-2026 jest **ograniczenie skali zjawiska przemocy domowej na terenie gminy oraz ograniczenie negatywnych skutków tego zjawiska**. Cel główny służy osiągnięciu wizji gminy. Wizja jest opisem przyszłego wizerunku społecznego gminy, jaki powinien być osiągnięty w następstwie wdrażanej strategii. Stanowi pewien efekt docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota samorządowa, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych przewag i szans pojawiających się w otoczeniu społecznym gminy.

Gmina Zagnańsk gminą wolną od przemocy domowej.

Wizja jest niejako opisem stanu idealnego, często bardzo trudno osiągalnego, wręcz niemożliwego, ale do którego ciągle należy dążyć. Cel strategiczny Programu koncentruje się na głównym problemie którego ten program dotyczy, czyli przemocy domowej. W ramach uszczegółowienia Programu zaproponowano cele operacyjne, które w sposób klarowny

i zrozumiąły grupują działania, tak aby podczas realizacji całego Programu wskazywały sposób osiągnięcia celu głównego i tym samym przybliżenia się do wizji gminy w przyszłości.

Cele operacyjne, wyznaczające kierunki działań pogrupowane zostały w czterech głównych obszarach:

Na dalszych kartach Programu zaprezentowane są działania realizowane w ramach celów operacyjnych. Głównymi założeniami Programu jest oparcie się na profilaktycznym przeciwdziałaniu. Będzie to możliwe dzięki monitorowaniu środowisk lokalnych w bieżącej pracy socjalnej i tym samym wczesnym rozpoznawaniu zagrożeń i ustaleniu planu zaradczego. Kolejną istotną częścią Programu będą działania profilaktyczne w postaci realizowanych kampanii informacyjnych, programów edukacyjnych oraz poprzez prowadzone poradnictwo i doradztwo. Szybka i skuteczna interwencja w przypadku kryzysu związanego z przemocą domową nie będzie możliwa bez wyszkolonej kadry, stąd jeden cel operacyjny skupia się na doskonaleniu kadry zaangażowanej w realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy. Program zakłada zatem kompleksową pomoc, zarówno dla ofiar jak i sprawców przemocy, przy udziale służb i instytucji oraz społeczności lokalnej. Wymaga podejmowania równoczesnych działań o charakterze interwencyjnym, profilaktycznym i terapeutycznym.

Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą domową

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
Zapewnienie kompleksowej pomocy rodzinom, w których występuje przemoc	Udzielanie pomocy osobom dotkniętym przemocą domową w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego	GOPS, Policja, Służba Zdrowia, Szkoły, Kuratorska służba sądowa, PCPR, GKRPA, NGO	liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji	2024-2026
Monitoring skuteczności działań pomocowych	Udzielanie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, zmuszonym do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania Badanie skuteczności pomocy udzielanej rodzinom dotkniętym przemocą.	GOPS, PCPR, UG GOPS, ZI	liczba osób dotkniętych przemocą domową, które skorzystały z miejsc w specjalistycznych ośrodkach wsparcia liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” z uwagi na ustanie przemocy domowej	2024-2026 2024-2026

Profilaktyka i edukacja społeczna

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości i wrażliwości społecznej mieszkańców na temat zjawiska przemocy domowej.	Organizowanie i udział w kampaniach i akcjach społecznych na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami realizującymi działania mające na celu zmianę świadomości społecznej w obszarze przemocy	GOPS, Biblioteka, Szkoły, NGO, UG GOPS, NGO, Szkoły	Liczba kampanii w których wzięły udział podmioty realizujące działania Liczba wspólnych inicjatyw	2024-2026 2024-2026

Poszerzenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie	Diagnoza zjawiska przemocy domowej w gminie Zagnańsk poprzez monitorowanie działań podejmowanych przez podmioty realizujące Program	GOPS, Zi	Liczba opracowanych diagnoz	2024-2026
--	---	----------	-----------------------------	-----------

Oddziaływanie na osoby stosujące przemoc

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
Interweniowanie i reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy domowej, stosowanie procedury „Niebieskie Karty”	Podjęmowanie interwencji i reagowanie przez służby na stosowanie przemocy domowej	GOPS, UG, Zi, Policja, Sąd, Prokuratura, GKRPA, Szkoły	liczba zgłoszeń i interwencji dotyczących przemocy w rodzinie,	2024-2026
Realizowanie programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc	Współpraca z instytucjami w zakresie oddziaływań korekcyjno-educacyjnych wobec osób stosujących przemoc domową	GOPS	liczba osób które ukończyły program	2024-2026
domową zmierzających do zmiany wzorców zachowań	Objęcie osób stosujących przemoc domową terapią odwykową.	GKRPA	liczba osób kierowanych na terapię	2024-2026

Zwiększenie potencjału instytucjonalnego i kadrowego służb, instytucji oraz organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Kierunki działań	Rodzaje działań	Realizatorzy	Wskaźniki	Termin realizacji
Zwiększenie kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej.	Organizacja szkoleń, warsztatów dla podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.	GOPS, Zi, UG	liczba uczestników szkoleń	2024-2026
	Organizowanie lub współorganizowanie konferencji, spotkań oraz debat publicznych dla służb i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.	UG, GOPS, Zi	liczba konferencji, spotkań, debat publicznych,	2024-2026
	Organizowanie superwizji dla pracowników GOPS oraz członków Zespołu Interdyscyplinarnego	GOPS, Zi	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych	2024-2026

7. Prognozowane efekty

Zakłada się, że realizacja Programu w latach 2024-2026 przyczyni się do:

- Spadku liczby przypadków przemocy w rodzinie;
- Pogłębienia wiedzy społeczności lokalnej w temacie zjawiska przemocy w rodzinie i tym samym ulegną zmianie postawy społeczne wobec tego zjawiska;
- Ochrony ofiar przemocy;
- Usprawnienia systemu pomocy rodzinom dotkniętym przemocą;
- Pogłębienia diagnozy na temat zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Zagnańsk.

8. Monitorowanie i sprawozdawczość

Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na terenie gminy Zagnańsk na lata 2024-2026 sam w sobie nie jest rozwiązaniem na problem przemocy domowej. Dopiero realizacja zawartych w nim działań ma doprowadzić do osiągnięcia celu głównego jakim jest ograniczenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy oraz ograniczenie negatywnych skutków tego zjawiska. Realizacja Programu wymaga zatem jego ciągłego monitorowania pod kątem skuteczności. Za monitoring Programu odpowiadać będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Zagnańsku, który na podstawie zebranych informacji od realizatorów i partnerów Programu będzie w stanie ocenić stopień realizacji celów. Corocznie opracowywany raport monitoringowy zawierał będzie wszystkie wskaźniki zawarte w Programie oraz będzie odnosił się do ich wartości za rok poprzedzający rok objęty monitoringiem. Tak powstały raport monitoringowy będzie punktem wyjścia do Sprawozdania z realizacji Programu, które będzie opracowywane corocznie do 31 marca roku po roku objętym monitoringiem i przedstawiane Radzie Gminy Zagnańsk. Dzięki prowadzonemu procesowi monitoringu uzyskana zostanie informacja czy i w jakim obszarze Program wymaga aktualizacji, przeformułowania lub zmian postawionych celów. Kierunki działań, jak również działania planowane do realizacji stanowią ogólny zarys, konieczny do

realizacji Programu i mogą być na bieżąco uzupełniane o inne działania, wynikające z potrzeb rodzin i osób, do których kierowany jest Program na przestrzeni kolejnych lat jego realizacji.

9. Zasady finansowania

Zadania określone w Programie Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Zagnańsk na lata 2024-2026 finansowane będą z:

- środków własnych budżetu gminy;
- środków zaplanowanych w budżetach realizatorów Programu;
- środków zabezpieczonych w ramach corocznych Gminnych Programów Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii;
- środków z budżetu państwa w ramach otwartych konkursów;
- możliwych źródeł zewnętrznych.

Organizacje pozarządowe środki finansowe na realizację przyjętych przez siebie zadań, czerpać będą m.in. przystępując do konkursów, ogłaszanych przez jednostki samorządowe każdego szczebla w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

10. Zakończenie

Dużą trudnością jest określenie realnej skali przemocy w rodzinie. Jest to ogólnopolski problem, nie tylko gminy Zagnańsk. Przemoc często zostaje „w czterech ścianach”, jest powodem wstydu i dlatego trudno stwierdzić kto i jak często pada ofiarą przemocy. Przemoc w rodzinie to zjawisko, które nigdy nie powinno mieć miejsca. Niestety, gdy oprawcą jest bliska osoba, nie reagujemy w sposób właściwy, godząc się na przemoc, która w społeczeństwie funkcjonuje „od zawsze”. Niezmiernie ważnym jest zatem aby podejmować działania mające na celu zmniejszenie skali tego zjawiska oraz udzielać pomocy i wsparcia tym, którzy tego potrzebują, zarówno ofiarom jak i sprawcom. Opracowany program pozwoli osiągnąć zakładane cele i rezultaty jedynie poprzez dobrą współpracę jednostek i podmiotów działających na rzecz osób i rodzin uwikłanych w przemoc domową. Program nie jest dokumentem zamkniętym i powinien podlegać modyfikacjom w zależności od pojawiających się potrzeb oraz możliwości.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**
Artur Kudzia